

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendőek. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnék.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivata
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendőek.

Ruth és Boáz.

Ruth szegény, nagyon szegény özvegy asszony volt Bethlehemben. Idegenből jött Izraelbe, moáb földről; ott porladt a boldogsága, elveszített, eltemetett férje. Keserves munkával kereste Ruth a kenyeret maga és szegény öreg anyósa Naómi számára. Tallózatott szedegetett elhullott gabna-szalakat. Lábát a tors véresre sebezte, fejét az égető nap égette. Hajladozott, verejtéke omlott; sokat fáradt s igen csekély volt a nagy munka gyümölcse, egy-két kéve, ha összegyűlt egy nap, pedig pirkadástól csillagok gyultáig szüntelenül fáradt. Nagy munka, csekély eredmény; nehéz, fárasztó munka s alig egy-két kéve, ez az eredménye. Nem csüggedt el; új hajnalon újra kezdte. Előtte volt a sok földü gazdag ember sok gabna csomója, meg nem áhította, kezét reá nem vette. Azt a sokat a gazdagnak adta a bölcs Isten, nem neki, neki csak a tarló elhullott gabna-szálaikat adta az Ur és Ruth azzal is beérte, Jehova ellen nem zugolódt. Sorsán megnyugodott, becsületesen munkált; bizott, imádkozott — s majd meglátjuk, mint fordította jóra: jólétre, dicsőségre a sorsát a jó Isten Ruthnak, a jó szegénynek.

Volt egy ember, gazdag ember, Bethlehemnek városában. Neve Boáz. Sok földje volt, száz meg száz hold. Bethlehem, mely magyar nyelvünkön ezt jelenti: Kenyérháza, neki valóban bőven adott kenyeret gabonát, kincset, jólétet. A gazdag ember, Boáz selymes szép ruhában, — csak derekának öve, fejének fővegje kincsérő, — kiment szétnézni a megáldott szántóföldekre, szétnézni cselédi között, arató népe között.

Meglátja a szegény tarlózó, nőt, kinek arcát a nap barnára égette, ki minden felszedett kalászt verejtékekkel harmatozott. Ott jár éppen az ő földjén, vontatók közt, keresztek közt. Tudja Boáz, hogy nem vet rá kezét a becsületes Ruth, kévére, keresztekre, másét — tudja! — nem áhítja. Boáz tehát nem üzi el, ebeit rá nem uszítja. Sőt biztatja, hogy csak szedjen, a munkáján áldás legyen. Ha az evés ideje jő hívja cselédei közé, az evésben tartson velök, jut neki is egy pár falat s a szegény tarlózó asszony munkájában, ő dolgában, a gazdag biztatásával, szivből jött segítségével halad-halad.

Gyönyörű kép ez énnekem, Keresztyének, Testvéreim! a jó szegény s a jó gazdag, Istentől áldott szántó föld felett egymásnak kezét nyujtanak.

Gyönyörű kép, boldogságos kép!

Csakhogy, ha elgondolkozom a szivem úgy elszorul: nagyon kevés ma a Boáz s nagyon kevés ám a Ruth is.

Török Imre.

Pusztulunk !

Ebben a nyári, kánikulai hőségben még a tollforgatás is nehezebb a szellemi munkás kezében. Nem is vettem volna én fel azt, ha *Segesváry* derék esperesünk okos és megszívlelendő cikke mintegy önként nem adta volna meg nekem az alkalmat a szólásra. E közlemény tehát tulajdonképen csakis reflexió akar lenni az ő őszinte soraira.

A mit az Amerikába való kivándorlásra nézve elmond, az a tényalásnak teljesen megfelelő. Fáj szívünknek még csak elgondolni is, hogy a mi magyar véreink mint lesznek ott mielőbb kozmopolitákká. Egy emberöltő se kell ahhoz, mire a kivándorlottak leszármazottjai még az édes anyai nyelvet is elfogják ott felejteni. Haszontalanul kidobott pénz lesz az az utolsó fillérig mind, a mit az egyetemes református egyház ott, magasabb magyar érdekek szempontjából kiad. Sokkal hasznosabb lenne azokat az ezereket itthon egyes züllésnek indult egyházaink és szegénységgel küzdő behivatalnokaink felsegítésére fordítani. Régi átka különben is az, hogy igen könnyen assimilálódik ott, a hol idegen nemzetiségekkel együtt *vegyesen* lakik; hát még abban a nagy amerikai emberáradatban hogy ne veszítené el igen könnyen nemzeti és faji jellegét ? !

A sociologok sokat tünődtek mostanában a

felett, hogy mint lehetne ennek az óriási kivándorlásnak lehetőleg elejét venni; hiszen a felföldi vidékeken vannak már egész községek, melyek e miatt néptelenekké lettek. A magyar alföldön is egész rajokat bocsátanak ki egyes községek, még pedig rendesen azoknak soraiból, kik legmunkaképesebbek és így nemzetgazdasági szempontból is ezeknek eltávozása valóságos veszedelem.

De hát ez a kivándorlás nálunk nagyon is természetes. A munkásnép egyoldalú kereseti forrása, sokszor a munkahiány, legtöbbször pedig a hatalmas latifundiumok, melyek mint valami óriási fojtogató kigyó veszik körül a kis birtokokat, okozzák azt, hogy a hazának legizmosabb munkásai vándorbotot vesznek kezökbe s új hazát keresnek. Hozzá járul még ehhez a szomorú állapot is, hogy azokon az óriási papi birtokokon, mely a klerus kezén van, a magyar paraszt csak mint napszámos, vagy cseléd, dolgozhat. A földéhes ember hiába kuporgat össze hosszú éveken át magának egy kis tőkét, fekvő birtokhoz, az egy családi fészken kívül, alig juthat. Sőt még némi haszonbérleti földhöz sem jut, ha még a legmagasabb árt ajánlja is ezért. A hazai klérusnak, amely ugyancsak adja az erős antiszemitát, Izrael fiainak pénze soha non olet. Sőt, a legtöbb esetben a föld csakis ezeknek jut, mert ezek váltóképesebbek.

Nem utópia és lesajnálni való dolog azért

TÁRCA.

Panaszhangok a parókián.

*Minden vasárnapon vendégem van nekem,
Egy öreg anyóka, a vén Sára néni,
Annyit elmesélget, annyi elbeszélget . . .
Ki tudná, ki győzné meséit leírni?
Sokszor elhallgatom, a mint egyre mondja :
Más volt itt az élet Tiszteletes Uram!
Más volt itt az élet az öreg papéknál,
Emlékszem még rájuk, hisz' náluk szolgáltam.
Nem volt még templomunk, csak egy kis imaház,
Fehér volt a fala, náddal volt befedve,
De azért minden nap, minden áldott reggel,
Annyit énekeltünk, imádkoztunk benne.
Nem mert cáromkodni senki a faluban,
Jaj volt a másokat botránkoztatónak!
Bűnbánati héten csend volt minden háznál,
Vége lett lakzimak, a muzsika szónak.
Gyenge volt a hangja az öreg papunknak,
Mégis megértették, mégis meghallgatták.
Tiszteletes Uram! higgye el énnekem,
Nagyon megváltozott azóta a világ!
Most van szép templomunk, hatalmas orgonánk,
Meghallgatják most is az igét csendesen ;
De az elvetett mag, az evangéliom,
Bármerre is járok, gyümölcsöt nem terem.*

*Szegény öreg papunk nem hiába mondta :
Jó lesz már meghalnom, jó lesz már nem élni,
Nem sokat várok én már a jövődtől ;
Egy hitetlen kortól nincsen mit remélni.
Szegény öreg papunk, de sokat szenvedett,
De sokat kinlódott egész életében,
Pedig jó ember volt, nem ártott senkinek . . .
Jóságos szívéért áldja meg az Isten !*

*Minden vasárnapon vendégem van nekem,
Egy öreg anyóka, a vén Sára néni,
Sokat elmesélget, sokat elbeszélget . . .
Ki tudná, ki győzné meséit leírni ? !
Szegény öreg papunk, kiről úgy mesélget,
Régóta ott porladt kint a faluvégen,
Emlékét nem őrzi, csak hü szolgálója,
Sokan elfeledték régen, nagyon régen.
Szegénységben halt meg, nem maradt semmije . . .
Koporsóba tették fekete palástját ;
Jóságos szívéért, szép tiszta lelkéért,
Sokan kikísérték, sokan elsírátták.
Mikor róla beszél ez a vén anyóka,
Ugy elfog az érzés, úgy meghat valami . . .
Ez hát a jutalmunk, én édes Istenem ? !
Mesélget majd rólunk egy-egy Sára néni ! . . .*

ifj. Baráth Imre.

az a javaslat, a melyet a csabai paraszt szociálista képviselő közelebről a latifundiumok és papi birtokok parcellázására nézve tett. Az okos szociális politika mellett, valóságos fajfentartási érdek is megnyilatkozott ebben. És csodálatos, hogy nem akadt a magyar törvényhozó testületben senki, a ki azt a brutális támadást, melyben ezért az indítványozó részesült, ott mindjárt megtorolta volna. Miért vannak ott azok a református lelkész képviselők, ha még ilyen korszerű kérdéseket is figyelmen kívül hagyva megengedik, hogy minden legkisebb ellenetés nélkül gázoljon az ott uralkodó fundal-klerikális áramlat minden üdvösebb mozgalmon keresztül?!

És itt jutottam el már most tulajdonképen cikkem valódi feladatához. A derék Segesváry panaszolkodik, hogy nálunk felette züllöttek nemcsak társadalmi, hanem főként *országos* viszonyaink is; a minek természetes következménye aztán az, hogy sokan sietnek Amerikába, a hol tisztultabb és szabadabb a légkör és nincs osztályuralom. Ott minden ember annyit ér, a mennyit dolgozik.

Még csak gondolni sem jó most a mi degenerált országos viszonyainkra, nemhogy foglalkozni vele. Nem feladatunk politizálni, de az szomorú tény, hogy a nemzet idealizmusát és az eszmékért való határtalan rajongást egyes kufár lelkek ugyan alaposan kizsákmányolták és a hiszékeny népet alaposan becsapták. A durvaságnak olvan undorító jeleivel találkozhatunk nap-nap után azon a szent forumon, hogy egy közönséges falusi ivóhelyen a virtuskodó, duhaj legények sokkal tisztességesebb módon tárgyalnak. Csoda-e, ha a nép lelke összezavarodik, midőn a törvényhozás templomából ilyen durva hangok ütnek meg fülét s nagyon természetesnek találja aztán ő is azt, ha velünk ily hangon beszél. Ha tehát züllöttek társadalmi viszonyaink, azért első sorban azok felelősök, akik nemcsak elfelejtik ama szent fogadalmat, a melyet még rövid idővel ezelőtt a hiszékeny tömegnek tettek; hanem nekivadult gyűlölettel rontanak mindazoknak, a kik a lelkiismeret és tisztesség nevében még szólni is mernek. A jogegyenlőség, szabadság és testvériség felséges eszméit, melyet annak idejében népünknek tele torokkal hirdettek, ma már a büszkeség göggyével és az indulatok vadságával tiporják sárba.

Teljesen egyetértünk azért Segesváry eszperes urral abban, hogy ilyen áldatlan viszonyok közt, midőn azok, a kik hivatva volnának arra, hogy a nép javáért valamit tegyenek, de annak érdekével legkevésbé sem tö-

rődnek . . . nem csoda, ha az a nép elkedvetlenedik, az itteni züllött viszonyoktól megundorodik és uj hazát keres.

De hát hogy e zavaros és áldatlan viszony beállott annak jó részben mi is okai vagyunk. vezérek, kik talhoz állították pártjukat és mi, a kik nem becsüljük meg kellőleg a mi vezér embereinket. A kaján, gonosz irigység erőt vesz rajtunk és azon igyekezünk hogy minél gyorsabban és alaposabban lejárassuk azokat, akik valóban hivatva volnának arra, hogy építsék, ugy nemzet, mint egyházi szempontból a magyar Sion. Mióta az alkotmányos kibékülés megtörtént, mindig vezérszerepet vihettünk volna hazánkban. De a klerikális maszlagnak alaposan felültünk és kedvteléssel támadtuk nagyobb embereinket. Most itt van a nemzet. Ennek az áldatlan viszálykodásnak gyümölcseit kóstolgatjuk ma. Valóságos zsák-utczába jutottunk s még csak reményesgünk sincs a gyors menekvésre. Ma már csakugyan alig van egy olyan vezető emberünk, aki-ben feltétlenül bizhatnánk. Vagy ha akad egy Dégenfeldünk . . . ? Azt sem becsüljük meg eléggé és ötlet is lejártni törekszünk. Valami fatális nemtörődömség vett erőt a lelkeken s elvtelenségünkben annyira megyünk, hogy eltűrjük még azt is, hogy egy református egyházmegyei gondnok nyiltan a klerikalizmus szekerét tolja. Ezért hangoztatjuk ujból, hogy pusztulunk, de nem csak számitlag és vagyonilag, de erkölcsi téren is.

Az ilyen szomorú jelenségek láttára nevezük mi vigasztalhatatlannak jelen helyzetünket. Pedig ha valaha, most kellene igazán a magyarság valódi kovászának a kálvinista egyháznak talpra állani és közös egyetértéssel oda munkálni, hogy a régibb vezetőszeropét ujlag kezébe véve fontos missióját és nemes hivatását igazán betöltse. De továbbra is ebben az áldatlan testvérharcban tülekedtünk, akkor okvetlen bekövetkezik ránk a költőnek baljóslatu szava:

„Pusztulunk és veszünk, s mint oldott kéve széthull nemzetünk.“

dr. Márk Ferencz

TANÜGY.

Öngyilkos politika.

Abból az alkalomból, hogy a kultuszminiszter a nyilvánosság elé bocsátotta az ország határan, illetve a nyelvhatárokon állami iskolák föllállítására vonatkozó tervét, a mely szerint szegényebb községekben tisztán az állam költségén szándékozik iskolákat állítani, néhány adalékkal kívánok szolgálni ama gazdálkodás megvilágítására, a melyet nemzetiségi vidékeken a magyar kormány folytat. Megjegyzem, hogy e cikk megírására

egyéb tapasztalataimon kívül a nemzetiségi képviselőknek az országgyűlésen tanúsított rosszhiszemű fellépése is indított.

A magyar állam, továbbá a magyar faj s a más nyelvű magyar honpolgárok közt körülbelül ugyanaz a viszony, mint a szülők, továbbá az édesgyermekük s az adoptált között. Ennek a hazának természetes édesgyermek a magyar, adoptált gyermekei a német, tót, stb. Becsületes és józan gondolkodású apa egyenlően gondolja a kétféle gyermekét, egyiket sem károsítja meg a másik miatt. Nálunk azonban sajnos, ez nincsen így.

A magyar tulságosan altruista, vendégszerető. Még a lováról is azt mondja:

Én koplalok, a lovamnak
Kell a széna meg az abrak.

A vendéget meg teljesen urrá teszi maga fölött, úgy, hogy az tartózkodás nélkül harsoghatja a fülébe: „Hunczut a gazda!” Mint ahogyan a nemzetiségi képviselőink éltek is a vendégszeretetünk adta urasággal s piszkolták büntetlenül a magyar nemzetet a saját házában.

Holott világos dolog, hogy itt jó sorsának kell lennie a vendégnek, mert hiszen mi vagyunk az egyedüli ország, a hol a nemzetiségek privilegiumairól külön törvény intézkedik. S én sejtelemmel sem bírok a sérelmeikről. Több adót fizet-e a tót, az oláh, a német, mint a magyar? Nem vedi-e a törvény az ő jogait éppen úgy, mint a magyarét? Kisebb-e náluk a vagyon, az élet biztossága? Nem kötelező-e náluk is a népoktatás? A nyelvüket, vallásukat gyakorolhatják. Az állam erőszakkal nem magyarosít. Szabadon fejleszthetnek ezen a földön idegen, sokszor a magyart bántó, sértő kulturát. Hát mit akarnak még?

Mikor a szárnak jól ment a sorsa, a jégre ment táncolni s kitörött a lába. És sok halacska, a mely nagyon jól érezte magát, addig ugrándozott, míg sikerült magát a partra vetnie, a honnét többé semmi hány-vetiséggel nem jutott vissza az elemébe.

Nagy a magyar türelme, ennél csak az a pálmával közös tulajdonsága nagyobb, hogy a teher alatt nő. Rengeteg terhet szedett a nyaka közé a tótban, oláhban, szászban s mindezek hegyébe az osztrákban a Habsburgokkal. S e rengeteg teher alatt nőni tudott!

Ujabbban azonban még megtoldotta a nagylelkűségét, a mennyiben a németnek, tótnak magyar pénzen állít iskolákat. Ez ellen már tiltakoznia kell a magyarságnak. Nagy lelkűek ugyan lehetünk, de csak módjával. A magyar faj kulturáját nem szabad elhanyagolnunk a nemzetiségek kulturájának fejlesztése miatt. Pedig ez idő szerint ebben az arányban halad a népoktatási politikánk. Erre nézve szándékozom néhány példát az olvasó elé tárni.

Mikor a Balaton mellett tanítóskodtam, szinmagyar vidéken, olyan iskolám volt, a melynek boltzata másfél méter magasságban kezdődött s nem emelkedett 3 méterig s a tanítványaim csak szoritkozva fértek el benne. Egy földes szobám, nyitott konyhám s kis pincém volt. A lutheranus gyülekezet följánlotta az iskolát az államnak. Adott volna néhány ezer forintot s a tanító addig adott fizetését. Még csak feleletet sem kaptunk az ajánlatunkra. Ez a politikája a közoktatási koránynak magyar vidéken.

Most pedig Szepesvármegyében tanítóskodom német vidéken, állami iskolánál. Itt teljesen modern iskolaépület és tanítói lakás áll a népoktatás szolgálá-

tára, a melyet az állam 11,303 koronán építtetett, a melyhez a község esupán két, vagy három ezer koronával járult. A teljes felszerelést természetesen szintén az állam adta s adja az én fizetésemet, valamint két hitoktató díjazására is 200 koronát, úgy, hogy az épülethez adott összeg 5 százalékát is számítva, az államnak ez az iskola, a hol 38—45 gyermek tanul, évenként 2000 koronájába kerül. S ehhez a község hozzájárul 5 százalékos iskolai pótlékadó címén 70 koronával s kisebb helyreállításokra 20, összesen tehát 90 koronával. Tehát 90 koronába kerül nekik évenként, az építéshez adott összeg kamatán kívül, egy teljesen rendben levő iskola és a tanító. S az államnak még ez sem elég. Két évvel ezelőtt künn járt a tanfelügyelőség egyik tagja s azt az ajánlatot tette, hogy ha a község fűtésre, világításra néhány száz koronát évenként biztosít, akkor az állam 10—15—20 gyermek részére épít kiseddévót is.

S vessük össze még a két község anyagi helyzetét is. Itt, Forbergen a lutheránus hitközségnek van 20 ezer koronánál több papi alapja, úgy, hogy a papnak is alig fizetnek valamit, a földjük termékeny, a tátrai fürdők közelsége folytán minden terméküket jól értékesíthetik, fuvarozással sok pénzt keresnek, általában sok pénzük van. Ott lenn ellenben a fillokszera pusztítása egészen szegénynyé tette az egész Balatonmentét.

És mégis annak az elszegényedett édes gyermeknek nemcsak, hogy segítségére nem sietett a magyar kormány, de sőt elutasította, mikor kért, ennek a jó módban élő adoptált gyermeknek pedig annyit ad és ajánl, hogy végre ez maga is megsokálja s nem fogadja el. (A község nem fogadta el a kiseddévót!)

Hát ez nem nemzeti és nem józan politika. Sőt nemzeti szempontból nem lehet más jelzővel illetni, mint, hogy ez bűnös politika.

Am, ha valamelyes eredményt tudna felmutatni, megbocsáthatnánk mindent, de számbavehető eredményről szó sincsen. Tud-e mutatni az országban 100 négyzetkilométer területet a közoktatásügyi miniszterium, a melyet tisztán az iskoláival megmagyarosított volna? Pedig már régóta szórják erre a céltalan munkára a pénzt. Kell a közoktatási miniszteriumban valakinek lenni, a ki egyedül ismeri az adatokat s ezért mindentudónak látszik — a tudatlanok között, — de akiben nincsen egy szemernyi magyar érzés s egy gyűszűnyi okosság, a ki mégis az adatai révén tekintélyre tett szert s most közveszedelmes intézője a magyar népoktatás ügyének. Mert, ha csak valamelyes előrelátással is bírna, akkor egyetlen vidék megmagyarosításával kezdte volna, hogy megláthassa, mire képes e téren az iskola. Most azonban 25—30 év után annyi millió elfecsérlése s a magyarság ily nagymérvű megromlása után még mindig nem okult az elkövetett hibákon, hanem ismét csinál, ki tudja, hány millióba kerülő oktan kirándulást az ország határait, hogy létesítsen olyan zsenge magyar nyelvszigeteket, melyeket jóétvágygyal fölfalatozhat s asszimilálhat az idegen környezet.

Ennek a politikának a meggondolatlan, oktalan voltát még az s pánszláv is beláthatja, a ki ebben az én cikkemben talán ő ellene irányuló szándékot lát. Tekintsük csak azt, hogyan osztja meg a javait a magyar állam adoptált gyermekei között.

Hogy az én németnyelvű községemben mennyit áldoz az állam az iskolára (s azontul papi kongrurára is talán 3—400 koronát) azt már leirtam, de a szom-

szédos németnyelvű községnek meg nem ad semmit sem az állam, legfeljebb talán a tanítói korpótlékát. Ehhez az osztáshoz mindenesetre azt mondja az osztokodásból kimaradt minden község, a mit nekem egy szepességi német mondott, a ki tartózkodás nélkül kifejezte a csodálkozását a fölött, hogy az ő ujonnan szervezett papi állásuk javadalmazásához az állam 800 koronával járult hozzá, míg a szomszéd községeknek ilyen czélra semmit sem ad! Aki maga is osztokodott, megbotránkozott a kormány igazságtalan eljárásán.

Ime, így gazdálkodott a magyar kormány az ország pénzével. Palotákat épített a németnek, tónak, míg a magyar gyermeket düledező iskolában zsufolja össze. Ezeket a palotákat azonban oly meggondolatlanul szórja szét, hogy azok hatása nem mutatkozhatik. (Talán csupán a főváros környékén járt el bölcsebben s ott, azt hiszem, nem is marad el az eredmény.) S az állami iskolák fölállításánál teljesen igazságtalanult jár el, a midőn az érdekelt községek hozzájárulását ajándékképpen elengedi, vagy nem veszi a kellő mértékig igénybe. Az 5 százalékos iskolai pótlékadót minden községbe ki kellene, vetni ne legyen az egyik község szinte teljesen mentes minden iskolai tehertől, míg a másik meg görnyed alatta.

Ha az új a magyar kormány megcsinálja azt a kirándulást az ország határára, gondolja meg, hogy az elkölteni szándékolt milliók nagyobb része a szinmagyaroké, akiknek a népoktatási ügye még korántsem áll olyan jó rendben, hogy bőkezűen ajándékozhatna a fogadott testvéreinek.

Mert: a nemzetiségek segítése anyagi s szellemi téren a magyarság elhanyagolása: öngyilkos politika.

(Forberg.)

—rc—

KÖZÉLETÜNK.

Zsinatunk és az 1848. XX. t.-c.

Fejes István: Főtiszteletű zsinat! Kijelentem, hogy az elnöki javaslat folytán hozzájárulok ahhoz, hogy felterjeszszük a törvényjavaslatokat. Reméltem, hogy ez a kormány is épp úgy tekintettel lesz a mi érdekeinkre, mint nem a közvetlenül megelőző, hanem az azt megelőző kormány. Ebben a reménységben nem csalatkoztam. Köszönettel fogadom a kormánynak ezt az ígérését és kezdeményező lépését, másrészt azonban ellentétben Hegedüs Sándor ő excellenciájának nézetével, miután nem ismerjük az ügynek minden részletét, fentartandónak vélem a zsinatnak azt a határozatát, amely úgy szólott, hogy a zsinat hozzájárul a két protestáns-bizottság memorandumához és elvárja a konventtől, hogy a viszonyokhoz képest a zsinatnak annak idején előterjesztést tesz. A zsinat tehát fentartotta magának a jogot, hogy ezt az ügyet egész terjedelmében tárgyalja.

Ezt a határozatot fentartandónak vélem, mert itt nagy dolgokról van szó. A 48-iki törvények azt mondják, hogy a két protestáns felekezet meghallgatásával hajtatik végre a 48-as törvény. Erre való tekintettel nem tartom elegendőnek, hogy a két protestáns bizottság vagy annak jelentése folytán a konvent legyen a végérvényesen eljáró utolsó testület, hanem magát a zsinatot tartom csak erre illetékesnek. A zsinat elé kell terjeszteni a kérdést, amikor olyan helyzetbe jut a két

protestáns bizottság, hogy a kormány rendelkezésére bocsátja azt a törvényjavaslatot is, a melyet egyelőre mint kezdeményező lépést javasolt. Éppen ez a kezdeményező javaslat bir ránk nézve fontossággal, mert ez lesz alapja a további fejlődésnek.

Én tehát arra kérem a főtiszteletű zsinatot, méltóztassék a törvényjavaslatot egyszerűen felterjeszteni, méltóztassék a kormánynak kezdeményező lépéseért köszönetet szavazni és méltóztassék fenntartani a zsinatnak már meghozott határozatát. Más szóval a dolog érdemleges tárgyalásába ne menjünk most bele. Azok a részletek, a melyeket György Endre ő méltósága felemlített, ez ügy érdeméhez tartoznak, amelyet majd akkor, tárgyalunk, a mikor ismerjük a kormány választát részletesen.

Degenfeld József gróf főgondnok: Főtiszteletű és méltóságos zsinat! Röviden azt a nézetemet fejezem ki, hogy én is teljes megnyugvással veszem a kormánynak az imént felolvasott leiratát és hozzájárulok úgy az elnök ur ő excellenciájának, mint Hegedüs Sándor főgondnok urnak indítványaihoz. Ennél tovább azonban azt hiszem, nem kell elmennünk. A mint elnök ur ő excellenciája is kifejezte, a kormány leirata nem a zsinathoz, hanem a közös protestáns bizottsághoz szól és a zsinatnak csak tudomásul vétel végett lett most bemutatva, hogy megismerje azokat az előfeltételeket, a melyek mellett jóváhagyás végett felterjesztheti a megalkotott törvényeket. (Helyeslés.)

A mi György Endre egyházi gondnok ur megjegyzéseit illeti a tekintetben, hogy az életbeléptetés bizonyos nehézségekkel fog járni, azt magam is hiszem, de erre nézve is megadta az elnök ur a megnyugtató választ. Erről ma még korai beszélni. Azt sem tudjuk, miképpen fognak visszaérkezni felterjesztendő törvényeink, egyszóval, ma itt életbeléptetésről még nem lehet beszélni. (Élénk helyeslés.)

Felszólításomnak tulajdonképeni oka Fejes István zsinati tag urnak egy megjegyzése. Arra hivatkozik, hogy a 48-as törvények kötelezőleg előírják a felekezetek meghallgatását. Ez igaz; azt azonban képtelen dolognak tartom, hogy a kormány a kész törvényjavaslatot hozzánk, a református egyház hivatalos testületéhez nyilvános tárgyalás végett áttegye. A meghallgatás megtörténhetik másképen és részben meg is történt. Hiszen a mi megbizottaink, a konvent megbizottai ülnek a protestáns-bizottságban, a mely a maga elnökségét kérte fel arra, hogy ebben a kérdésben tárgyaljon a kormánnyal. A kormány meghallgatta a mi hivatott embereinket és a mikor kész lesz a törvényjavaslat, egy miniszteri ankétten megint előterjesztheti azt, de nem adhatja ki ilyen nyilvános testületnek tárgyalás czéljából. (Élénk helyeslés.)

Rekapitulálva a mondottakat: hozzájárulok az elnök ur ő excellenciájának indítványához, valamint ahhoz is, hogy hely adassék a jegyzőkönyvben azoknak a kívánalmaknak, a melyeket Hegedüs Sándor főgondnok ur előadott. (Helyeslés.)

Fejes István: Főtiszteletű zsinat! Félreértett szavaim igazi értelmének helyreállítása ezimén kérek szót. Én korántsem mondtam azt, hogy a kormány a törvényjavaslatot nekünk küldje be, hanem beszéltem arról, hogy a két protestáns egyház küldöttségének, majd a konventnek jelentése alapján a zsinat tárgyalja azt a javaslatot. Mondottam ezt azért, mert nem akarom, hogy a konvent, mint utolsó testület nyilatkozzék e kérdésben, a melyről, véleményem szerint, a zsinatnak kell nyilatkoznia.

A fenti értesítést a június 20-iki zsinati naplóból irtuk ki, midőn az Apponyi leiratáról, a 48-iki törvény-czikkről és a zsinati törvények szentesítéséről folyt a szó.

Az elnök bejelentette, hogy mi célra szolgálna a megígért 3 millió korona. Hegedüs praecizozta, hogy ez nem a teljes végrehajtás maga, hanem annak csak kezdete. Ezután szólalt fel György Endre és a Bánffy felvilágosítása kapcsában Fejes István, kinek beszéde azon véleményt keltette fel, mintha Fejes oda concludálna, miszerint az Apponyi leiratában említett 3 millió korona ügyét, illetve az e tárgyban benyújtandó országgyűlési törvényjavaslatot a zsinat vegye előzetes vizsgálat alá és így maga gyakorolja azon jogot, melyet a 48. XX. tcz. a felekezetek meghallgatása cím alatt előir. Miután azonban ez az eljárás az egyik törvényhozó testület részéről (az egyház részéről) formálisan előírta volna a másik törvényhozó testület teendőjét s ezáltal annak szabadságát alterálta volna, de meg másrésről a 3 millió ügyének elodázását vonta volna maga után; gróf Degenfeld tiltakozott ezen felfogas ellen s kifejezte azon nézetét, miszerint az egyház érdekének megvédelmezése már előzetes állásfoglalás útján megtörténjek.

Ezen álláspontot elfogadta a zsinat is, de elfogadta maga Fejes is, midőn szavainak helyreigazítása céljából újra szót kért és a Degenfeld-féle magyarázatot maga részéről is egyedül lehetségesnek és természetesennek minősítette. Ehez csak azt tette még hozzá, hogy a 48-as t.-cz. ügyét a zsinat ne kapcsolja ki hatásköréből. A mit gróf Degenfeld sem ellenezett.

Megállapíthatjuk hát, hogy gróf Degenfeld és Fejes között a 48. XX. t.-cz. ügyére ellentét fel nem fogott, csak mindössze némi félreértés, mely a Fejes második felszólalásával elsimult. Azt is megállapíthatjuk, hogy a zsinat az Apponyi-fele 3 millió tárgyalása vagy nem tárgyalása ügyében nem nyilatkozott s így fentartotta mindazon lehetőséget, hogy bizottságai és konventje útján már előzetes befolyást gyakorol a törvény szövegezésére, mindazon szabadságot, hogy az ügyet, ha szükséges, saját hatáskörébe vonja.

Formai határozatot azonban ide vonatkozólag nem hozott, mert arra nem is volt szükség. Ellenben nyíltan kifejezte azt, *„hogy a kilitásba helyezett állami hozzájárulás csak kezdeményező lépés az 1848. évi XX. t.-cz. 3. §-ának végrehajtása tekintetében, a nélkül, hogy arról egyházunk méltányos és sürgős igényeinek függőben lévő nagy része kielégítést nyert volna és nyilván a nélkül, hogy egyházunknak azon közjogi sérelmei, melyeknek orcoslását ugyanazon törvényezük 2. §-a értelmében várunk és kötetelnünk kell, megorvosoltatnának.*

Kijelenti zsinatunk, hogy az államnak az egyházi szükségjeink fedezéséhez való hozzájárulását mindenkorra biztosító, a miniszteri leirat értelme szerint megalkotandó országos törvénybe oly körülírások és tüzetes intézkedések fölrételét kívánja és sürgeti, a melyek egyházunk anyagi szükségjeinek további fokozatos kielégítéséhez is szilárd alapul szolgáljanak. (Zsinati jkv.)

Ezzel a tényállással és ezzel a zsinati határozattal szemben helytelen a Sárospataki Lapok „Zsinati tagjának“ a felfogása, ki a mi általános elégületlenségünket a Degenfeld és Darányi nyakába óhajtja (részben) varni, a helyett, hogy elismerné, miszerint eddig csak az történt, hogy gróf Apponyi régebbi álláspontja elejtésével a gróf Tisza-fele javaslatot fogadta el s hogy ha a 48. XX. t.-cz. és aztki egészítő 68 LIII elvi alapjáról etérünk, akkor mi alig kapunk valamit. Azt azonban

helyesen látja czikkiró, hogy a korpótlék és a fizetés-rendezés ügye egyelőre lekerült a napi rendről. Az elvi alapon azonban még ennél is többet kilehet vivni. Ne egymás ellen, de oda vessük az erőt és ismerjük el, hogy ez időszerint a zsinaton egyértelműleg minden megtörtént arra nézve, hogy a mi elérhető, előmozdítassék; a mihez jogunk van, arról lemondás ne történjék. Értsünk hát egyet ezután is.

—k.—n.

A kis-szántói ev. református egyház történelme.

(Folytatás.)

S most lássuk az elkülönített, ez idő szerint is érvényben levő díjleveleket.

Lelkészi díjlevél:

1. Minden pártól egy véka buza, 1 véka zab és 58 krajczár; özvegyektől fele.
2. Négy köblös buzavetés háromszori szántásban; ugyanannyi (4 köblös) tengeri vetés egyszeri szántásban, melyeknek termését az egyház hazahordatja.
3. Négy köblös zöld ugar.
4. Nyolcz köblös kaszáló, melynek anyafüvét az egyház lekaszaltatja, felgyűjteti, összerakatja és hazahordatja.
5. Két vékás kenderföld kétszeri szántásban; ennek is termését az egyház hazahordatja.
6. A közlegelőből kiszakasztott 6 vékás föld a lelkész saját tetszése szerinti használatára.
7. Hat öl kemény tűzifa.
8. Elegendő örletés.
9. Két vékás dinnye- vagy kolompérföld szántása, ha t. i. a lelkész saját pénzén vált az uraságtól.
10. Tizenöt font gyertyának való faggyu ára: 12 korona.
11. Stóla.
12. Természetbeni lakás.

Látnivaló, hogy a két díjlevél között csekély az eltérés. Mindössze annyi, hogy a faggyu ára 12 koronában megváltozott s a határozatlan mennyiségű „elegendő tűzifa“ helyett „6 öl“ meghatározott mennyiség adatik. — A tűzifa átváltoztatása kezdetben, 1797. évben megtörtént. — A Dobozy-család helyett már ekkor a Lányi-család ült a birtokban, s ez a lakosoknak nem engedvén meg a szabad favágást, az egyház folyamodik a tractushoz, hogy engedélyezze a 6 öl fa javadalmazást, melyet, „akármilyen módon szerit tesz is, teljesítenek; többre azonban magukat nem kötelezhetik, mert nekik sincs“. — Van ugyan még egy tétel, mely szintén változást szenvedett annyiban, hogy növekedett. Ez a kaszáló. A Dobozyak által eredetileg adományozott csak négy köblös lehetett; a másik négy köblöst 1825-ben Lányi Imre adta. Erre vall az egyházi levéltárban őrzött következő levele: „A kis-szántói gazda mérjen ki a Tiszteletes Predikátor ur számára az eddig kiadott kaszálójához az allodialis kaszálóból 4 — négy köblöst, a Rektor számára két köblöst. — Ezen kívül különösen az Ekklesia számára minden fordulóban két köblös és így mindössze 6 köblös szántóföldet. Kis-Szántó 28. febr. 1825. Lányi Imre m. k.“ — A levél utóbbi pontja, mely az ekklesia számára is rendel méretni földet, tulajdonképpen csak megerősítése a Dobozy-család adományának, mert azon ingatlant az egyház részére a Dobozyak adták.

Régi tanítói díjlevél:

„A Kis-Szántói Reformátusok Oskola Mesterének (mely Cantorság 1793-ban kezdődött) Convēntiója:

1. Kézpénz 10 Vonás Forint. 5 köböl buza, 5 köböl ally Gabona.
2. Két köblös föld őszi és tavaszi vetés; az őszi 1 — egy köblös háromszori szántásban.
3. Magamivelésére ismét 2 köblös föld; edjik őszre, másik tavaszra.
4. Három nyilas kaszáló maga mivelésére, I kenderföld szántás.
5. Elegendő örlés; ismét elegendő tűzifa a T. Uraság engedte.
6. Minden tanuló gyermektől 1 Veka Buza és Didactrum.
7. Praedikatios halottul 8 Garas, Énekszótól 4 NB., Aó. 1797-ben a 10 Vonás For. helyébe rendelődött Communi Consensu Jurator. & Primorum minden ágytól 3 Garas, a felektől 3 Poltra; ismét minden ágytól fél Veka Buza és ally Gabona, a felektől 4-ed rész az 55 köböl Buza és ally Gabona Summák helyébe; a pénz is ágyszám szerint.“

Uj tanítói díjlevél:

„A kis-szántói ref. tanítónak évi fizetése:

1. Minden pártól a régi 40 itezés vekával fél veka buza, fél veka zab, s 16 kr.
2. Fordulónként két köblös föld őszi buza alá háromszor szántva, s elvetve; ugyanannyi tavaszföld tengeri alá egyszer szántva és elvetve — magot a tanító adván bele. Mindezeknek termését az egyház hazatárlatja.
3. A közlegelőből 3 vekás luczernás föld.
4. Egy vekás dinnye vagy burgonya föld szántása és termésének hazahordatása, ha a tanító vált az uraságtól.
5. Minden iskolás gyermektől egy veka buza, egy csirke és pénz: I. oszt. 20 kr; — II. oszt. 40 kr; — III. oszt. 60 kr; — IV. oszt. 80 kr; — V. oszt. 1 frt; — VI. oszt. 1 frt. 20 kr. —
6. Két öl tűzifa.
7. Egy vekás kenderföld kétszer szántva. Termését az egyház hazahordatja. Magot a tanító ad.
8. Négy hold kaszáló, melynek anyafüvét az egyház levágtatja, felgyűjteti, s behordatja.
9. Stóla.
10. Elegendő örlés.“

E két díjlevél közötti eltérés is könnyen áttekinthető. Mint látszik, a szolgálmányok teljesítése kezdettől fogva fennáll. Ez nem helyes. A tanítói és lelkészi tekintély rovására esik. Ha rajtam állana, még földfizetést sem adnék a behivatalnokoknak. Az ezzel való bajlódás elvon hivatásunktól, s ez áll különösen a tanítónak, aki ha földjének hasznát akarja látni, akarva nem akarva mulasztást követ el iskolájában; ha pedig hivatásának szenteli magát, földjét kell elhanyagolnia, s bizony, ha könyhullatással vetett, könyeket kell hullajtania aratáskor is. Vagy azt mondják, adjuk bérbe a földet? De hát nem kell-e akkor is a hanyag fizetőkkel torzsalkodnunk, a mi szintén nem mozdítja elő a szivekben az egyházas érzületet? Vissza kell adni a földeket az egyháznak; el kell törölni, pénzzé kell változtatni minden szolgálmány- és terményfizetést, s az így átalakított javadalmat fizesse a gondnok évnegyedenként: akkor nem kell törni magunkat a kenyér után, élhetünk egészen hivatásunknak; az anyagiasság

pongyolájában nem látnak hiveink, s a cura pastoralist kezünkbe vevén, fáradozásunkat az egyház erősítése szempontjából siker koronázza.

Még egyet a díjlevelekről!

Mint látjuk, szegény és gazdag egyformán fizeti a termény- és pénzjavadalmakat. Ez sem igazság. Akinek több jog adatott, attól több is kívántatik. — Itt az ideje az arányosításnak e téren is.

De menjünk tovább!

A gyülekezet 1790-ben megnyervén a lelkész-hivatás jogát, első lelkészül megválasztotta, illetőleg meghívta akkori „csökmői iskolai Rektor“:

Benkő Józsefet 1791-ben, aki ugyanezen év márczius 12-én idehozattván, hivatalos működését április 10-én kezdte meg, amint a kereszteleési, esketési és halálozási anyakönyvek elejére maga följegyzi: „Pro Ao. 1791. 10 April a' Sz. Miniszterium kezdődvén, T. Benkő József Első Predikator által ezek keresztelestettek meg...“ stb.

Ha a Dobozy-család fundatora volt egyházunknak, az volt mindenestre első lelkész, Benkő József is. Hiszen ő reá nézett az egyház ügyeinek rendezése, mely kötelességének ő derekasan megfelelt. — Feltő gondoskodással viseltetett egyházának minden dolga iránt, s egész odaadással szentelte magát hivatásának. Építkezések, iskolaügy, tanítói állás szervezése, s az egyház kormányzó testületének beállítása mind az ő nevéhez fűződnek. Az ő érdeme, hogy az ezen időre vonatkozó adataink megvannak, mert feljegyzett mindent gondosan, mintha csak tudta volna, hogy az egyház történelmére vonatkozólag azok nagyfontosságúak.

Idejövetele után a Dobozy-család pár év mulva kiment a birtokból. Vajdára költözött, s helyét mint tulajdonos a Lányiak foglalták el. Hogy ez új birtokosok meg ne háborithassák az egyházat a Dobozy-család által tett kegyes alapítványokban, lelkész gondoskodik róla, hogy bevegye Dobozy Mihálytól az alapító leveleket, s azokat az új birtokos, Lányi József is konfirmáltassa. De mert gondolja, hogy elveszhetnek e levelek: az I. darab anyakönyvben szóról-szóra fel is jegyzi azokat. E följegyzést nagy jelentőségüknel fogva én is az alábbiakban adom:

Ao. 1795. Miben hagyattatott meg és confirmáltatott a Kis-Szántói Rfta. Ekklesiának állapotja mind a' Tekintetes volt Földes Ur Dobozy Mihály uram által, mind az új Földes Ur Méltóságos Lányi József uram által, jövendőbeli tekintetre nézve improtocolaltatik: Ezek szerént:

A Tekintetes Urhoz, Tekintetes Dobozy Mihály Kegyes Patronus Földes Urnkhoz nyujtandó alázatos Instantiájok a' Kis-Szántói Reformátusoknak.

Tekintetes Ur! Kegyes Patronus Urunk!

Alábbirt Kis-Szántói Rfta. Ekkla. alázatosan reménykedik azon Kegyes Uri Gratiájának véle leendő közléséért, hogy mivel Tek. Fundator Földes Urunknak Dispotioján fundáltatott, sőt azon is áll és marad, s maradhat is meg egyedül Rfta. Ekklesiának jövendőbeli állapotja ezután is: azt pro Futura Cuntela Petsétes attestatumával nyilvánvalóvá tévén confirmálni kegyesen méltóztasson nevezetesen e Punktumokat:

1. Hogy a Felső Királyi Kegyelmes Engedelemnek ereje szerént tulajdon maga Tek. Patronus Földes Urunk Fundalta légyen a' Kis-Szántói Rfta. Ekklesiát, kérvén bele Predikatort 1790-be, minekutána már az előtt is nyoltz Esztendők alatt Leviticus Cultus gyakoroltatott volna benne megboldogult Édes Anya Pátrónatussága alatt.

2. A meg Nevezett akkori Kegyes Patrona Tek. Földes Asszonyunk a mostani Harangot Ekklesiánk számára testálván, míg a Templomunk felépítése tökéletességre fogna menni, addig Udvarában levő edjik Ebédő Házat és Isteni tiszteletre által engedte.

3. Tek. Földes Urunknak megböldögült Édes Anyja hagyomása szerint 1792-be Cespitalis földön Templom helyet adván annyi szélességre, hosszúságra, amint a Vajogbul elkezdett formája mutattya, annak periferiáját is Három ölnyre bővítette meg, adván a Templom számára Őszi és Tavasz Vetésre 2—2 Köblös Földet is mind a Három Calcaturában Esztendőként.

4. Predikátor tartásra nézve (az Uraságnak Esztendőként való Beneficiumán kívül, mely állott 3 köblös buza, 10 V. frt) Szabad Parochialis helyet, s Házat mutatván, a kirendelt Templomhoz közel, a Parochialis Curiának szük voltához képest Délre a 2-ik Tölgyfág 15 lépesnyi földel hosszába azt megbővítette.

5. Ugyan tsak Predikátor tápláltatására 3 Calcaturában lévén a Territorium Őszi és Tavasz Vetésnek Négy, Négy Köblös szántóföldeket; hasonlóképpen Két Kaszálót Circiter Tizenkét Kaszás füre valókat, szabad Cultivatoria, s Dézma nélkül excindált Kenderföldel edjűt.

6. Hogy a Templomokhoz közel essék az Oskola, Oskola Mester vagy Cantor számára egy ott közelebb levő Házat Telekestül, Kertestül pénzünkön megszerezni kegyesen megengedte, utánna néző Szántóföldekkel, Kaszálókkal, Kenderföldekkel egybe, minden Dézma, Szolgálat, Adózás kívül és Szabad Oskola Curiának tette; lévén a Háztelek után minden Calcaturában 2. 2. Köblös Földek Őszi és Tavasz Vetésre nézve; Kaszálók pedig Három Nyilasok, Circiter 6 Kaszás Ember munkájára valók.

7. Elegendő Tüzi fát és Nádat engedett és rendelt mind a Két Ekklesiai Házakhoz úgy a Cantor számára, mint a Predikátoréra, nem különben épületeinek építetése, sövényeltetésére, töviskelesére, correctiojára, reparatiojára szükséges és elegendő fát, nádat, s egyéb Subsidiumokat rendelt. Lévén Tekintetes Ur Kegyes Patronus Urunknak alázatos Instans szolgálói a Kis-Szántói Rfta. Ekklesiának tagjai és azoknak Lelki Tanítójok Benkő József. 1795. 20. April.

E kérelemre Dobozy Mihály az alábbi pár sorban jegyzi rá válaszáat:

„Indorsa: Valamint az Ekklesia Kis-Szántón a benirt punctumoknak Usussába volt: így a Mennyiben Törvényesen annak Usussában általam meghagyattathatik, továbbra is Confirmalom. — Vajda 1. Junius. 1795. Dobozy Mihály m. k.“

(Folyt. köv.)

Keresztesi Károly,
ev. ref. lelkész.

K Ü L Ö N F É L É K .

— Bizalommal kérjük fel Lapunk olvasóit, hogy úgy a hátralékos, mint a folyó évre esedékes előfizetési díjakat lehetőleg forduló postával beküldeni méltóztassanak. A hátralékokat mi készpénz

gyanánt vettük átal, a f. évi I. és II. negyedévi előfizetési pénz beküldését pedig a dolog természeténél fogva a sokszor bejelentett, az előfizetők által megsürgött címszalagon történő nyugtázás is szükségessé teszi.

— Az országos ref. tanáregyesület sárospataki közgyűlésére serényen folynak az előkészületek. A közgyűlésen leendő részvételre már eddig is szép számban jelentkeztek s bizonyára még sokan fognak a határidőig, e hó 9-éig. Mivel az egyesület elnöke, alelnöke és főjegyzője nyári üdülés végett Debreczentől távol vannak, a jelentkezéseket dr. Gulyás István pénztárnok fogadja; ő küldözi szét a már megérkezett kedvezményes igazolványokat, általán ő végzi a közgyűléssel kapcsolatos elnökségi teendőket. A sárospatakiak, kik messze földön híres vendéglátók, nagyban készülnek a gyűlésre s minden lehető elkövetnek annak sikere érdekében. Semmi kétség, hogy külsőleg a gyűlés pompás lesz, arról meg, hogy tartalmas is legyen, gondoskodnak a felolvasók s gondoskodott a központi igazgatóság is, hogy sok ügyben tegyen meglepetés számba menő jelentéseket.

— Tisza István arató-ünnepe. Nagy Biharországban már hordják be az éleket. Vége az aratásnak s megkezdődött a takarás nagy munkája. A geszti határban tegnap ért véget az aratás. Ősi szokás szerint a földes ur Tisza István gróf áldomással fejezte be a fontos gazdasági munkát, mely ez évben reményen felüli eredményt hozott a geszti kastély lakóinak. Az ünnepélyen jelen volt Tisza István egész családja, Tisza Kálmán gróf, Nagy Bölöny József, továbbá a környékbeli birtokosság java. Festői képet nyújtott az aratók felvonulása. Ünnepi ruhákban, pántlikás buza-koszorúkkal tisztelegtek a földesurnál, a ki meleg szavakban köszönte meg munkálkodásukat. Ezután kezdetét vette a táncz, meg a lakoma, a mely alatt maga Tisza István gróf is fordult egyet-kettőt a szemrevaló geszti leányokkal. Tisza Istvánné pipát, dohányt osztott ki az aratók között, míg a leányok piros, fehér és zöld színű fejre való kendőket kaptak ajándékba. Az uri vendégek ezalatt a kastély nagy ebédlötermében gyűlt össze lakomára. Szép arató-ünnepség volt a mult napokban Csegödön is Tisza Kálmán grófnál, aztán pedig Nagy Bölöny József szilasi birtokán volt arató-ünnepség, melyen a Tisza családon kívül Nagyvárad számos előkelősége is megjelent. A geszti és az ugrai határban már jórészt végetért az aratás, még pedig meglepő jó eredményyel.

— A debreceni csata évfordulója. A szabadságharc egyik szomorú emlékü részét képezi a debreceni csata, mely 1849. augusztus 2-án folyt le. A csatában hőiesen elhullott honvédek emlékét minden évben kegyeletesen ünnepelte meg Debrecen. Ez évben sem marad el az évfordulón az ünnep, melyet ez évben is a főiskola ifjusága rendezett. Az ünnepély sorrendje a következő volt: I. A Petőfi szobornál: 1. Nemzeti dal. Petőfi Sándortól. Énekli a Petőfi dalkör. 2. Emlékbeszéd. Tartja Miszti Mihály főisk. szenior. 3. A szobor megkoszorúzása a Petőfi dalkör nevében H. Sinay Imre titkár által. 4. Az első honvéd. Költemény Katona Gyulától. Szavalja Balla Bertalan joghallgató. 5. Szabadságdal. Huber Károlytól. Előadja a Petőfi dalkör. II. A Szabadság-szobornál: 1. Csatadal. Huber Károlytól. Előadja a munkás dalegylet. 2. Emlékbeszéd. Tartja Oláh Béla joghallgató. 3. Honvédek emlékezete. Szavalja

Földessy József hittanhallgató. 4. Alkalmi ének. Előadja a Kossuth dalkör. A Szabadság-szobortól ünnepélyes kivonulás a honvédtemetőbe az „Egyetértés“ dal- és zeneegylet vezetése mellett. III. A Honvéd temetőben: 3. „Rákóczi a határon.“ Éneklé a Debreceni Dalegylet. 1. Emlékbeszédet tart Vargha Antal hittanhallgató. 2. Megkoszoruzza a honvédemléket a főiskolai ifjuság nevébe ifj. Koss Zsigmond joghallgató. 4. Alkalmi költemény. Irta és szavalja Szabó István hittanhallgató. 5. Gaál Ferencz: Kossuth-dal. Éneklé az egyetértés dalegylet. Gyülekezés a főiskola udvarán, délután 1/4 órakor, megkezdődik 1/2 órakor a Petőfi szobornál. A „Magyar Irodalmi Társulat.“ Este 8 órakor a nagyerdei vigadóban a Petőfi dalkör ünnepi estélye. — A mint az alábbiakból látható a szabadságharc utolsó csatáján elesett hősök emlékét ez évben is kegyeletesen ünnepelte meg a főiskolai tanuló ifjuság és a . . . szokott közönség. Az agg honvédek, a dalárdák, nők több polgár és kevés intelligens ember. Jól esett ezek között a város tanácsosait is látunk. Az ünnepély leszámítva az énekrészeket (itt is nem az előadás, hanem az elvető hangok miatt) eléggé sikerült. Forró nap sütött az égről, de valami őszi borongás honolt a lelkeken. A szabadságról pedig mint félig kivivotról (bár nem igen hiszünk benne) félig mint kivivandóról emlékeztünk s az egyenlőségről és testvériségről, mely nincs schol. Szenior, Varga Antal, Oláh Barna, Balla Bertalan szerepeltek szépen átgondolt alkalmi beszédekkel és emlékeztek a hősi áldozatokról, melyek a szent ügyért hullottak. És mily nagy számban hullottak. Oh jaj! ha hiában hullottak . . .

— **Missiói-istentisztelet.** Rutkán jul. hó 22-én délelőtt 10 órakor az ág. evang. templomban délután fél 3 órakor az állami iskolában Turóc-Liptó-Arva- és Trenesénmegye felső részén lakó hiveink lelkiépülése céljából magyar református missiói istentiszteletet tartott Sédvív László nyitrai lelkész. A délutáni istentisztelet végeztével az egyházi adórendszer megállapítása ügyében egyházközségi közgyűlés is tartatott azután pedig az egyházi olvasókört és dalegyletet alakították meg. Ezzel kapcsolatban említjük fel, hogy Selmechánán is óhajtanak ref. missziói központot létesíteni. E városban és környékén u. i. már sok ref. lélek lakik, többek közt dr. Bartha Béla bányatanácsos, a debreceni koll. volt hírneves tanára.

— **Lelkész-értekezlet.** A „borzsaparti lelkészkör“ folyó hó 23-án d. e. tartotta körgyűlését Beregardóban. Elnöki megnyitó után Patay Imre helybeli lelkész — a kör szabályai szerint — fölolvasta az egyház történetét. Azután a zsinat utáni teendők megbeszélése provokált élénk vitát s néhány indítványtevés után a gyűlés véget ért. Gyűlés után a házigazda magyaros vendégszeretettel kitűnő ebédet adott s a társaság az esti órákig maradt a fehér asztalnál.

— **Nagy szeretet adomány a vizsolyi egyháznak.** A mely állam kiviszi nyers termékeit, melyeket ide bent kellene a munkás keznek feldolgozniok, kitogja vinni azután embereit is. A modern gazdaságtan ez alap törvénye rajtunk is beteljesedett. Dolgos férfiak Amerikában, tudósaink nyugaton és lányaink keleten. Az Arany János verse jut eszünkbe arról, hogy minden év új pusztulást hoz reánk. A székelysége Románia, most ujabban Amerika vált ránk veszedelmessé. Évi népszaporulatunk

csodálatosan a tengeren tulra folyik átal, hol magyar egyházak, magyar telepítvények, magyar lapok, vállalatok és amerikai izü magyar kultura keletkeznek. Ezekről a magyar egyházakról régebben az volt a közvélemény, hogy minden módon istápolni kell őket. Ez volt az oka annak a nagy vállalatnak, melyet a konvent képviselőjében gróf Dégenfeld József hajtott végre. Az ő küldetése az volt, hogy ezeket a gyűjtőpontokat, mely a magyarság szét szórt csontjait együvé tartják, részben, vagy egészen ide hozzánk vissza kösse. E küldetést gróf Dégenfeld nagy energiával, még nagyobb önfeláldozással teljesítette. Elismerés illeti ezért feltétlenül. A konvent és gróf Tisza, aki ez akciót kezdeményezte, mind jóhiszeműleg és az idő szerint helyesen jártak el. Menteni a magyarságot, ragaszkodni hiveinkhez első kötelesség. Az idők azonban alaposan megváltoztak. Kitűnt, hogy az Amerikába való kivándorlást megallítani nem lehet s kitűnt, hogy az amerikai magyarok segélyre nem szorulnak. Hiszen ők segélyezik nemcsak itthon maradt atyafiaikat, hanem régi egyházaikat is. Orosra is, máshelyekre is sokan küldtek Amerikából pénzt haza. Most pedig a Bridgeforti Conn-i amerikai egyház lapunk útján küldi meg ez évi nagy szeretet adományát a vizsolyi ref. egyháznak történeti érdekű templomának kijavítási munkálataira. A Harsányi István bridgeporti lelkész által hozzánk eljuttatott 549 korona 02 fillért minden levonás nélkül átszolgáltattuk nt. Révész Kálmán abanyai esperes rendeletére vizsolyra tisztelendő Hórczik János viszlói benszolgáló lelkész urnak. Ime, amerikai pénzen épülnek a mi magyarországi ref. templomaink. Ime, mi Amerikában állítunk egyházakat és építünk templomokat. Van e közt a tény közt valami ellentét, melyet elkell osztlatni. Az a nagy akció az amerikai magyarság érdekében természetes volt és helyes mindaddig, míg ki nem tűnt, hogy az ottani magyarság veszedelemben nem forog és elég erős arra, hogy maga is megéljen. De ha ő elég erős és mi vagyunk a gyengébbek, akkor az a természetes, hogy ők segítsenek minket, azzal is, hogy ifju lelkészeinknek ott állást adjanak, azzal is, hogy szegény egyházaink, közintézményeink javára adakozzanak. Ezt tette a brigdeport conn-i ref. egyház s ezt teszi a jóléthe jutott hálás gyermek és unoka szülői és nagyszülői iránt.

— **Ev. testvéreink és a parochiális könyvtárak ügye.** A mi jót megalkotott a ref. egyház, azt az ev. egyház mind utána csinálta. A mi jó náluk meg van (Theol. Odthon, Luth. társaság stb.) azt mi még nem vettük által. Most van náluk a parochiális könyvtárak ügye

kialakulóba. Két javaslat küzd egymással. Az egyik (a Bancsó-féle) nagy szakkönyvtárat akar 100—200 korona évi dotációval, a másik (a Kapi-féle) gyülekezeti könyvtárat akar. E két iránynyal szemben a soproni ev. egyházmegye egyházmegyei könyvtár mellett tör lándzsát. Mi reformátusok mind keresztül mentünk ezen könyvtár fejlődési irányokon s így bizonyos tapasztalatokon leszűrve mondhatjuk, hogy evang. testvéreink egymást kiegészítő dolgokat állítanak szembe egymással. Kellenek a lelkészi könyvtárak, kellenek a népkönyvtárak és kellenek az egyházmegyei könyvtárak is megfelelő renddel. Ezek között a legfontosabbak a lelkészi szakkönyvtárak. (Ilyenek lennének a parochialis könyvtárak), mert ezek a lelkész fegyvertára, eszközei, páncélja, kardja, paizsa stb. A lelki vitéznek lelki fegyverei. És nem szégyen, ha ezeket a fegyvereket a gyülekezet és az egyház szerzi be, sőt ez a természetes. Éppen úgy lehetne a lelkésznek természetben adott lakás ellen tiltakozni bizonyos érzékenység tekintetéből. A kérdés nem is azon fordul meg, hogy ki adja, hanem, hogy kell-e és azon, hogy használni fogja-e a lelkész e lelki fegyvereket s így ad-e ellenszolgálatot az e czimen hozandó áldozatért? Ezt a kérdést pedig fellehet az egész vonalon vetni. A soproni határozat tulle a célon, ha tiszteletreméltó forrásból fakadt is. A gyülekezeti könyvtár jelentősége alárendelt. Itt lehet másképen is operálni. Az egyházsak. könyvtár a nélkülözhetetlen szakkönyveket tartalmazza, a megyeinek a nagy gyűjteményes munkákat, alapvető ritkábban szükségelt könyveket kell szolgáltatnia és a szoros papi szakképzést kiegészítő más irányu műveket, melyek nélkül művelt ember nem lehet. A mi egyházmegyei könyvtáraink épen ez utóbbi célt szolgálják főleg, s olyan vidékeken, hol városi és főiskolai könyvtárak rendelkezésre nem állanak, ezek a könyvtárak nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy papjaink a közkeletü műveltséggel lépést tarthassanak és a hogy mondják, a világtól nagyon el ne maradjanak. Csak az a baj, hogy lassanként e könyvtárak bezárulnak. Az állam megvonta a portó jogot, ami vétek, azután a tagdíjak tulságos alacsonyok és még így is alig folynak be. Ezen az állapoton kell segíteni nálunk is, evang. testvéreinknél is. Az egyh. megyei könyvtárat azonban a parochialis könyvtárak ellen kijátszani tévesztett eljárás. Mind a kettőre szükség van és egyik a másikat feltételezi.

— **Magyar írók éléte és munkái.** Irta Szinnyei József. Budapest, 1906. kiadja Hornyánszki Viktor a XI. kötet előttünk fekvő 77 füzetében (Richter-Rómer nevekkel) a következő protestáns egyházi és iskolai írók

személyével és műveivel ismerkedünk meg: Richter András újbányai ág. ev. lelkész; Richter András selmeczbányai ág. ev. iskola igazgató; Richter Kristóf kolozsvári ág. ev. lelkész; Rieder Károly felső-lövői ág. ev. képző-intézeti igazgató; Rimány István liszszói ev. ref. predikátor; Rimaszombati Sámuel gyulafehérvári ev. ref. lelkész; Rimler Károly ág. ev. tanító; Riser Bertalan bazini, Riss Pál miskolci, Risdorfer József nagybányai ág. ev. lelkész; Kithaler Mihály modori ág. ev. tanító; Risser Gábor dobokai, Riezinger Pál nemes-patrói ág. ev. lelkész; Roboz István debreczeni ev. ref. theologus; Röchser János Frigyes jénai ág. ev. tanuló, Röschér Márton Lénárt hermsdorfi ág. ev. lelkész; Rohácsius Menyhért ág. ev. püspök; Rohony Ferdinánd pozsonyi ág. ev. tanító; Rohonyi György ág. ev. lelkész; Rohoska József sárospataki ev. ref. theol. tanár; Rohomann Boldizsár eperjesi ág. ev. lelkész; Rajcs János Ézsai ág. ev. iskolaigazgató. E nagy mű a pótlékköteten kívül 17 kötetre van tervezve, s a belőle eddig megjelent 98 füzet 2072 g. író életrajzát tartalmazza. Megbecsülhetetlen értékü szellemi kincs fekszik e nagy vállalatban; melyet a magyar irodalom minden barátjának figyelmébe és pártfogásába a legmelegebben ajánlunk.

— **Borgazdasági tanfolyam lelkészek és tanítók részére.** A magyar kir. földmivelésügyi miniszter e hó 6-án 52.198/VIII. szám alatt kelt rendeletével borászati szempontból kiváló fontossággal bíró községekben alkalmazott lelkészek és néptanítók részére, a budafoki m. kir. pinczemesteri tanfolyamnál két hétre terjedő borkezelési tanfolyamok rendezését határozta el.

Az első ilyen tanfolyam folyó évi augusztus hó 22-től bezárólag szeptember hó 4-ig fog megtartatni.

1. A tanfolyam célja az, hogy az azon résztvevő lelkészek és néptanítók a borászat terén gyakorlatilag és elméletileg is kiképeztessenek oly célból, hogy e szakmában az illető községben az okszerű borkezelésre legszükségesebb ismeretek népszerű terjesztését előmozdítsák.

2. A tanfolyamra csak oly lelkészek és oly néptanítók vehetők fel, a kik, tekintet nélkül arra, vajjon állami, községi, vagy felekezeti iskolánál vannak-e alkalmazva, olyan hegyvidéki községben működnek, a hol a lakosság kizárólagos, vagy fő kereseti forrását a szőlőművelés képezi.

3. A tanfolyamra felvett lelkészek és néptanítók utiköltségei fedezésére az egész két heti tanfolyam tartamára egyenként 70 korona, azaz hetven korona általánynak, mely összeg a tanfolyam első napján, szabályszerű nyugtákra a tanfolyam vezetője által fog az illetőknek kifizettetni.

4. A tanfolyamra felvett egyének mind az elméleti oktatásban, mind a gyakorlati munkákban pontosan és szorgalmasan résztvenni tartoznak.

5. Azok a néptanítók, a kik ezeken a tanfolyamokon résztvenni óhajtanak, egy koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket, a melyben a folyamodó életkora, nyelvismerete, tényleges alkalmaztatása, a szőlő és borgazdaság terén esetleg történt eddigi működése is feltüntetendő s ezen körülmény közvetlen hatósága által is igazolandó s ha esetleg a 4 hetes szőlő- és borgazdasági tanítói tanfolyamon résztvevő, az erről nyert bizonyítvány is esatolandó, az illetékes kir. tanfelügyelő útján, a lelkészek pedig egyházi hatóságaik útján legahoz a szőlészeti és borászati felügyelőhöz (illetőleg vinczellériskolai igazgatóságához) nyujtsák be, a kiknek kerületében működnek.

— **Kun Kocsárd gróf emlékezete.** Az erdélyi közművelődési egyesület legutóbb tartott igazgatóválasztmányi ülésében elhatározta, hogy az egyesület nagynevű megalapítójának Kun Kocsárd grófnak emlékeztére az algyógyi alapítványi birtokon emléktáblával jelöli meg azt a zsellérházat, melyben Kun Kocsárd gróf hat évi komáromi várfogsága után éveken át lakott, a miközben porig égett kastélyát és szerteüllött birtokát rendbe hozta. Ezzel egyidejűleg az egyesület emlékoszlopot állít az alapítványi birtokon a szabadságharcban vértanu halált haltak hamvai fölé. A két emlékmű leplezése szeptemberben lesz, nagy ünnepség keretében. Az előmunkálatokat Sándor József főtitkár máris megkezdte. — Ha valaki úgy gróf Kun Kocsárd igazán megérdemli, birtokát az EMKERE hagyta, még a nevére nevezett szászvárosi ref. kollégiumra is tetemes adozatot hozott.

— **A pápák üzletei.** Rómában most könyv jelent meg Jean de Bonnefon tollából. A könyv címe: A vatikáni menaszéria. Szól pedig ez a könyv a pápai nemesekről, akiket sorra leleplez, hogy kiki mennyiért szerezte meg magának ezeket a hivaltól címeket. Az egyes pápai méltóságok árát is közli és a hivatalos tarifa a következő: Pápai hercegség 100.000 líra. Pápai grófság 20.000 líra. Pápai báróság 12.000 líra. Pápai nemeség 5.000 líra.

— **A biblia terjesztése.** Nem is hinné az ember hogy milyen nehézségekkel és akadályokkal kell néhol a britt és külföldi biblia-társaság ügynökeinek a biblia árusítása alkalmával megküzdniök. Különösen Németországban bámulatos fanatizmussal találkoznak. A badeni nagyhercegségben a legjobb ügynökök egyikének kétszer is a bíróság elé kellett állania „csalás és szélhámoság” vádjá miatt. Bajorországban egy csomó suhanc kést rántott az ügynökre. Aachen szomszédságában az emberek azt állították az ügynöknek, hogy az „Isten katolikus.” Egy rajnavideki lap ezt írta: „Egy társaság, amely ekként vesztegeti el pénzét, csak sötét célokat követhet. tehát emberek óvakodjatok ügynökétől!” Egyes lutheránus lelkészek is állást foglalnak ellene; van, aki nem engedi meg a biblia árusítását, ha az apokryphus könyvek hiányzanak a szentírásból. „Igy ön csak fél-bibliát árul”, mondá egyikük; egy másik, ugyanez okból, megtiltá az árusítást, hogy a felügyelete alatt álló leányiskolába belépjen.

— **Törvényjavaslat a gyermekek dohányzása ellen.** Londonból írják, hogy a lordok házában egy albizottsága elhatározta, hogy fel fogja szólítani a kormányt nyújtson be törvényjavaslatot, mely megakadályozza a gyermekek dohányzását. Az indítványozott törvényjavaslat szerint büntetendő minden tizenhat éven aluli személy aki bármilyen formában dohányt élvez. Büntetendő az is, aki ily személynek dohányt elad, ajánl, vagy bármilyen formában közvetít. Már a dohánynak pusztán birtoklása is büntetendő cselekmény. A rendőrség az utcán is feltartóztathat oly 16 éven aluli személyeket, akik dohányoznak, a dohányt pedig elko-bozhatja. Ugyanerre feljogosíthatók a nyilvános parkok őrei és a tanítók is. A bizottság azzal okolja meg a törvényjavaslatot, hogy a gyermekek dohányzása oly baj mely a serdülő nemzedéket nagy károkkal fenyegeti. Bizony nálunk is nagyon szükséges volna a gyermekek dohányzása ellen törvényes intézkedéseket tenni.

— **Presbiteriumi disztagok.** A nógrád-verőcei ev. ref. egyháznak tizenhat tagu küldöttsége tiszteleti a múlt héten Orosz Jenő ev. ref. lelkész vezetésével Kossuth Ferenc kereskedelmi és Darányi Ignác földmli-

velésügyi miniszternél. A küldöttség a minisztereknek a nógrád-verőcei ev. ref. egyházi presbiterium disztag-jává történt választásokról szóló jegyzőkönyvet adta át. Érdekes, hogy Kossuth Lajos 1860 január 1-től kezdve szintén disztagja volt ennek a presbiteriumnak. Mind Kossuth, mint Darányi örömmel fogadta a küldöttséget és köszönetet mondott a kitüntetésért. És a felség? és mi?

— **Tanítóválasztás.** Mezőtúron a meghirdetett két tanítói helyre 27 pályázó (!) közül az okányi tanítót és Nóbik Lajos debreceni végzett tanítóképezdészt, két okleveles fiatal tanítót választottak meg. Jakus János múlt évben választott tanítót pedig állandósították. Az iskolaszék jelentéséből arról is értesülünk, hogy 2703 mindennapi tanköteles közül 400 református gyermek nem járt iskolába. Lám, még a derék Turon is 10 év alatt 4000 magyar fiu nő fel tudatlanul. A megválasztott tanítóársaknak különben szerencsét kívánunk.

— **Az ausztriai evangélikus lelkészegyesületek évi nagygyűlése** július hóban folyt le Bécsben dr. Schmidt A. bielitzi lelkész elnöke alatt. Az egyesületeknek 271 tagja van, akik nagyrészt megjelentek. A jelentés a lelkészek anyagi ügyeivel foglalkozott, akiknek kedvezményes kölcsönöket közvetített. Karlsbadban beteg tagjait ingyen szálláson helyezte el (az evangélikus kórházban). Az évi vagyonszaporulat 15.000 korona. Elhatározták, hogy gimnáziumi tanulók számára, akik teológiára szándékoznak, ösztöndíj-alapokat létesítenek (kevés a pap!). Azonnal befolyt 3600 korona. A Gusztáv Adolf-egyletnek hathatós támogatásáért köszönetet szavaztak, elhatározták, hogy a „Szabad Iskola” című egyesülettel közösen járnak el és az iskolákat a klerikális iránnyal szemben védik. A lelkészegyesület tagjai a bécsi egyetemen kapcsolatos Evang. Theol. Fakultáson is megjelentek, hol dr. Bresche ezidei dékán üdvözölte őket. Tartatott több érdekes felolvasás is.

— **Az alsóborsodi lelkészi értekezlet** fenn kívánja tartani a lelkészi könyvtárt, melynek rendezésére és kezelésére dr. Tüdös István miskolci lelkész ajánlkozott, Tanakodtak a 48 XX. t.-c. dologról is és helyesen a lelkész-nyugdíjintézet sürgősségét mondták ki. Az ugynevezett közgazgatási költségek (a melyeket megvált az állam) felől is figyelemreméltó eszmecserét folytattak és a fogalom körülírását sürgették. Jó is lesz itt vigyázni, mert ha késik a congrua újabb rendezése talán itt lehetne a lelkész közgazgatási teendőiért valami kárpótlást keresni.

— **Orgona megrendelés.** Lapos (Sáros megye) község ág. ev. temploma részére Országh Sándor rákospatlotai (Budapest mellett) orgonagyáros cégnél új orgonát rendelt. Á mi a legújabb csőrendszer szerint készül és csinos izléses szekrényben lesz elhelyezve. Előre láthatólag október hó első felében lesz a használatnak átadva.

— **Nyilvános nyugta és köszönet.** Az orosi ev. ref. egyház gyűjtőívén templomának építésére újabban adakoztak: Hauzer András gyűjtőívén Amerikában 100 kor. Tomory Endre héthi (Gömör m.) ev. ref. lelkész 4 kor. Az itt kimutatott adományok összege 104 kor. Az előbb nyugtázott 1659 kor. 38 fillérrel együtt 1763 kor. 38 fill. A kegyes adományokat egyházunk nevében megköszönve, a jószívü adakozókra Isten áldását kérve vanok Orosz 1906. aug. 1. Molnár Ferenc ev. ref. lelkész.

— **Halálozások.** A hódmező vásárhelyi ev. ref. főgimnázium tanári testülete szomoruan jelenti, hogy egyik munkás tagja, **Sükösd Gyula** rendes tanár életének 43-ik, tanári működésének 21-ik évében rövid szenvedés után folyó hó 27-én delután 1 órakor meg-

halt. Temetése 29-én délután 3 órakor lesz a gyászház-ból. Hódmező-Vásárhelyt, 1906. évi július hó 28-án. Nyugodjék békecsókban! — A tisztos kegyelet igaz és szent érzelmeivel tudatjuk, hogy édes jó anyánk, nagyanyánk, testvérünk, sógorné: k. néhai Varga Lajos pannyolai ref. lelkész özvegyének, szül. **kollati Bakoss Erzsébetnek** lelke, életének 76-ik, özvegyiségének 19-ik évében, f. év július hó 24-ének reggeli 6 órájkor, hosszas és súlyos megpróbáltatások után visszatért ahoz, aki adta volt s oda, a hol nincs bu-bánat, panaszos jaj, sem keserűséggel való sirás. Porrá váló drága tetemeit július hó 25-én délután hat órakor helyeztük, a boldog feltámadás reménye alatt, előtte elköltözött kedveseink mellé a siri vánkosra, a panyolai református lelkészcsaládok régi temetkezési helyén. I. kor. XV r. 42, 43, 44, 53, 54, 55, 57 v. Panyolán, 1906. július hó 26-án. Varga Vilma leánya, Vadon János neje. Vadon Vilma, Vadon Béla. Vadon Kornélia. Vadon Ilonka. Vadon András. uonkái. F. Varga Lajos Fia, Tóth. Ida menyje, Varga Csongor, Varga Tünde, Varga Zitta, Varga Edith, Valga Lidi, unokái. Bakoss Ferenc testvére, Varga Gusztáv sógora. özv. Bakoss Gáborné, szül. Sárközi Terezia és Bakoss Ferenéné, szül. Pláviics Erzsébet, sógornői.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F. V. L. Nagyrábé. Vettem a gyászjelentést, fogadd részvétet. A helyreigazítás helyett majd leközlöm alkalmilag a teljes szöveget. — **Sz. J. N. B.** A jövő számban adom, köszönöm. — **K. G. Sz.** Megkaptam, egy jó verset is iratok abba a számba. — **K.** Bekés. Most a pályázatok miatt szorul a hely, de legközelebb jönni fog. — **Szt. Gy.** Gebe. Az Uray-ra vonatkozó passzus nem volt eredetileg benne a cikkben, a szerkesztő szelvényezése volt s mint ilyen került bele tévesen a szövegbe. Tízzelettel visszareklamálom azért a magam számára. Suum cuique!

Tartalomjegyzék: Ruth és Boáz. Török Imre. — Pnsztulunk! Dr. Márk Ferencz. — Tárcá: Panaszhangok a parókián. ifj. Baráth Imre. — Tanügy: Ongyilkos politika. — rc. — Közéletünk: Zsinatunk és az 1848. XX. t. c. k. — n. — A kisszántói ev. ref. egyház történelme. Keresztesi Károly. — Különlék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **DR. FERENCZY GYULA.**

Pályázat.

A turkevei reform. egyház, pályázatot hirdet egy tanítónői állásra.

Javadalom: 850 nyolcszázötven korona készpénz és három szobás lakás (ért. 150 korona.)

Kötelesség: az I—II-ik leányosztály tanterv szerint való vezetése.

Pályázhatnak okleveles reform. tanítónők. Kellően felszerelt pályázati kérvények Augusztus 19-ig alólírott-hoz küldendők.

Megválasztandó állását szept. 1-én tartozik elfoglalni. Állandósíttatni két évi sikeres működés után fog a mikor is javadalma, 1110 esetleg 1200 korona leend. Turkeve, 1906. július 29.

Szabó Sándor.
reform. lelkész

Pályázat.

A kékcesei ev. ref. hatosztályu elemiiskola, orgonista kántor tanítóságra Augusztus 15-iki lejáráttal pályázat hirdettetik: Javadalmazása: Tisztességes lakás kerttel. 10 kat. hold szántó föld, 2 hold rét haszonbére 400 korona. 534 négyzet öl szőlő haszonélvezete. 9 hekt. liter rozs s 100 korona pénz párbér ezimen. 65 tankötelesgyermek után 260 korona tandij. 3 öl tűzifa. 25 korona stolaré. Ismétlősök oktatásáért 25 korona; 294 korona államsegély. Orgonázás feltétlenül megkivántatik. Kékce u. p. Kisvárdá. (Szabolcs) Kézy András lelkész.

Pályázat.

A hajdunánási ev. ref. egyház pályázatot hirdet egy népisk. tanítói és egy népisk. tanítónői állásra.

Javadalmazása: 1. Törzsfizetés az egyházi pénztárból 100 K. b) államsegélyből 700 K.

2. Korpótlék 100 K. szintén az államsegélyből.

3. Lakbér 200 K. egyházi pénztárból.

Kötelessége a tiszántuli ev. ref. egyházkerület tanterve alapján azt az osztályt vezetni, a melyikre az egyháztanács esetről-esetre elkötelezi.

Az állást f. évi szeptember 1-én kell elfoglalni.

Csak ev. ref. vallásu okleveles tanítók illetve tanítónők pályázhatnak, akik kellően felszerelt kérvényeiket augusztus 20-ig alulírt-hoz benyújtani tartoznak.

A megválasztottak egy évi sikeres működés után állandósíttatnak.

Hajdunánás, 1906. július 31.

Pákozdy Lajos
ev. ref. lelkész.

Pályázat.

A Bihar-derecskei református egyház az alábbi három tanítói állomásra pályázatot hirdet:

I. Leányiskola I.-ső osztályát vezető tanítóságra.

Fizetés készpénz 1040 korona. Lakbér 200 korona. 540 kor. magtári gabona. 2 méteröl tűzifa. Kötelessége: a leányiskola első osztályának tiszántuli református egyházkerület „A“ tanterv szerinti tanítása.

II. A fiúiskola második osztályát vezető tanítóságra:

Fizetés: 1040 korona, lakbér 200 korona 540 kilogram magtári gabona. 2 méteröl tűzifa. Minden halott után tizenegy fillér. Kötelessége a

fiúiskola második osztályát egyházkerületünk „A“ tenterve szerint tanítani a kántort akadályoztatása esetén kisegíteni.

III. Fiúiskola V. VI. osztályát vezető tanító-ságra: Fizetés: 1200 korona készpénz. Lakbér 200 korona, 7 hold szántó föld egy tagban, melynek évi hasznóbére 280 korona 540 kilogram magtári gabona, 2 méteröl tűzifa, Ismétlőiskola tanításáért 100 korona. Konfirmándusok oktatásáért minden gyermektől 84 fillér, Halálozás alkalmával imás halottól 40 fillér, énekszóstól 20 fillér. Kötelessége V. VI. fiúosztályt egyházkerületünk „A“ tenterve szerint tanítani konfirmándusokat, ismétlő iskolásokat oktatni. Lelkészt hat kanonikus órán és akadályoztatása esetén kisegíteni. Mind három állás után az államtól kérendő esedékes korpótlék járul.

Mindenik állomásra csak okleveles férfitanítók pályázhatnak. Szabályszerűen felszerelt kérvények augusztus 15-ig küldendők: Ev reform. lelkészihivatal. Bihar-derecske.

Pályázat.

I.

A biharudvari ev. reform. egyház halálozás folytán megüresedett nagyobb fitanító-kántor orgonistai állomásra pályázatot hirdet.

Kötelesség: a IV. V. VI. fiú osztály egyházkerületi tanterv szerinti tanítása s isteni tiszteletek temetések alkalmával az énekvezetése köznapokon orgona nélkül, ünnep és vasárnapokon, bünbánati héten, biblia magyarázati órákon, ugyszintén temetések alkalmával (díj mellett) orgonával és a legátusok ellátása díj mellett.

Javadalmazás: 1. Lakás az iskola épületében, megfelelő melléképületekkel s konyhakerttel.

2. Régi díjlevél szerinti készpénz, Buza és árpa-termény, föld s legelő helyett (melynek értéke 1222 Kor. 24 fillér volt, de ebben a vasárnapi iskolások tanításáért járó 65 korona, mert az más tanítónak adatik át, leszámítandó, sőt leszámítandó az abban befoglalva volt 125 korona értékű stóla is, mert az figyelmen kívül hagyatott a készpénzül fizetés megállapításánál: tehát tulajdonképen 1032 Kor. 24 fillér helyett) az egyház készpénzt kíván fizetni; a fizetés 1300 koronában állapított meg, a mely azonban egyházi fensőbb hatósági megerősítésre vár, a mi a legnagyobb valószínűséggel meglesz: akkor a kötelezett fizetés 1300 korona készpénz és azon tul a stóla, ez (tulajdonképen a kántori díj); ha azonban a régi díjlevél maradna, a mit nem reménylünk, azon esetben a használandó földek adóját felerészben a tanító fizeti s kötelességei közzül a vasárnapi iskolások tanításán kívül lehagyatott lelkész akadályoztatása esetén helyete teljesítendő templomi szolgálat s a kanonikus órák végzése.

1. Jegyzet: A stóla: énekszós halottól: 1 kor. lelkészszolgálatl egybekötöttől 2. kor. ugyanakkor a felek kívánatára orgonázásért 80 fillér; a halottak 10 évi átlaga 130, s így a stóla körülbelől számítható: 200—230 koronáig. Halotti bucsusztató kizárva.

Pályázati határidő a próbára aug. 12-ike, amikorra minden pályázni kívánó utiköltség megterítése nélkül megjelenhet; a pályázati kérvények beadására pedig, amikor a választás fog megejtetni: Aug. 19-ike, amikorra tehát a kérvények okmányokkal — melyek közül az esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány nem hiányozhatik — kellően felszerelve alójirotthoz beküldendők. Állomás szeptember 1-ére elfoglalandó.

Bisar-udvari, 1906. Julius 16.

Szabó Imre

Ev. ref. lelkész.

Pályázat.

II.

Nyudijazás folytán megüresedett b.-udvari nagyobb leány-tanítói állomásra, mely s. lelkészséggel kapcsolatik össze.

Kötelesség: IV. V. VI. leányosztály egyházkerületi tanterv szerinti tanítása; vasárnapi iskolás leányok oktatása; Kanonikus órák végzése s lelkész akadályoztatása esetén megfelelő szolgálat teljesítése.

Javadalmazás: 1. Lakás természetben az iskola-épületben megfelelő melléképületekkel konyhakerttel.

2. A régi díjlevél szerinti: Készpénz, buza, árpa-termény, föld s legelő helyett (melyeknek értéke 1067 kor 82 fillér volt, de ebből az ismétlősök tanításáért járó 65 korona itt is leghagyandó, mert ez a készpénzzé változtatásnál számításán kívül hagyatott: tehát tulajdon képen 1002 korona 82 fillér helyett) egyháztanács a fizetett 1300 korona készpénzben kívánja megállapítani, a mi szintén megerősítésre vár.

3. Az ismétlősök tanításért 65 korona (melyből 40 koronát a község s 25 koronát az egyház fizet) ha azonban a régi díjlevél maradna meg, a mit itt sem reménylünk, a használandó földek adójának felerészét szintén fizetni tartozik az elválasztott.

Pályázhatnak tanítói oklevéllel bíró lelkész jellegű egyének, kik állandónak választatnak; de pályázhatnak hittanhallgató ifjak is, akik ha tanítói oklevelük nincs annak megszerzése után állandósíttatnak, a fizetést azonban egészében élvezendik; ilyenek nem léteben elválasztatnak tanítói oklevéllel bíró ev. ref. vallásu tanítók is, de állandóslásra nem számíthatnak.

Pályázati határidő: aug. 19-ike, amikorra a kellően felszerelt kérvények tanítói oklevéllel vagy azt pótló bizonyítvánnyal, esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal, lelkészi minőségüket igazoló bizonyítvánnyal, esetleg hittani hallgatói évek végzését igazoló bizonyítvánnyal felszerelten — a'olirothoz beküldendők.

Az állomás szeptember 1-ére elfoglalandó.

Bihar-Udvari, 1906. Julius 16.

Szabó Imre.

Ev. ref. lelkész.

Pályázat.

III.

A b.-udvari segédtanítói állomásra pályázat hirdettetik.

Kötelesség: II. s III. fiúosztály vezetése egyházker. tanterv szerint.

Javadalom: Az iskola épületében levő egy szobából álló lakáson kívül készpénz: 800 korona.

Az államsegély megnyerése esetén, a miért a lé-
pések megtételnek, az állomás állandósíttatni fog.

Pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényeiket,
esetleg szolgálatban lévén, eseresileg megerősített szol-
gálati bizonyítvánnyal aug. 19-ére aláírotthoz küldjék.

Az állomás szeptember 1-re elfoglalandó.

Bihar-Udvari, 1906. Julius 16.

Szabó Imre.

Ev. ref. lelkész.

Pályázat.

A nagypaládi ev. ref. egyház másodtanítói
állomására. Fizetés: két szobás lakás konyhával,
800 korona havi részletekben az egyház pénz-
tárából fizetve, két öl kemény tűzifa, tandíj 200
korona körül. kötelessége I—II. vegyes osztály
vezetése az egyházkerületi tanterv szerint, szük-
ség esetén kántor helyettesítése, Az állomás szept-
ember elsején elfoglalandó.

Csak református vallású okleveles férfitanítók
pályázhatnak s felszerelt kérvényeiket augusztus
18-ig Nagypaládra (Szatmár m.) a lelkészi hiva-
talhoz küldjék.

Pályázat.

A máramarosszigeti ev. ref. lyceum pénz-
tárnoki állására ezennel pályázat hirdettek.

A megválasztandó pénztárnok köteles lesz
a lyceum pénztárait (főgymnasiumi, jogi és táp-
intézeti) kezelni, az e célból szükséges pénztári
naplókat, főkönyveket, nyilvántartásokat és értéki
táblázatokat pontosan vezetni, a gondjaira bizott
pénzeket, értékpapirokat és egyéb értékeket
őrizni, az iskola ingatlanaira felügyelni, azokat
kezelni, s az ig. tanácsnak részére kiadott utasi-
tást pontosan végrehajtani. Végül köteles két évi
javadalmasításának megfelelő biztosítékot az ig.
tanács által megjelölendő módon készpénzben,
vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Ez összes javadalmasítása 1600 az az egy-
ezerhatszáz korona.

Ugy az ig. tanács, mint a megválasztott
pénztárnok részére három hónapi felmondási
idő biztosítatik.

Pályázhatnak ezen állására ev. ref. vallású
és fedhetlen előéletű magyar állampolgárok, kik
a pénztári könyvvitelben való jártasságukat igaz-
olni képesek.

A keresztlevéllel az egészségi állapotot
igazoló orvosi bizonyítvánnyal, valamint a szak-
ismereteket igazoló okmányokkal felszerelt pályá-
zati kérvények 1906. évi augusztus hó 20-ig
adandók be Szikszay Zoltán m.-szigeti ev. ref.
espereshez.

Máramarosszigeten 1906. július hó 3-án.

Héder János,
lyceumi h. gondnok.

Pályázat.

hitoktató-segédlelkészi állásra.

A torontál-vásárhelyi ev. ref. egyház pres-
byteriuma pályázatot hirdet az ujonnan rend-
szerisített hitoktató segédlelkészi állásra. Évi fize-
tés: 1200 azaz Ezerkétszáz korona az egyház-
pénztárából havi előleges részletekben. Ezen fize-
tés az iskolák államosítása után, mely folyamat-
ban van, fölemeltetik.

Köteleesség: vallástanítás a községi iskolák-
ban a miniszteri tantervben megszabott órákon.
Rendes segédkeyés a lelkészi szolgálatok vég-
zésben.

Kérvények lelkészsképesítő bizonyítvány vagy
lelkészi teendők végzésére nyert felhatalmaz-
vány melléklésével augusztus hó 25-ik napjáig
az egyháztanácsához küldendők. Az állás szept-
emper 1-ső napján elfoglalandó.

Torontál-vásárhely 1906. július 25.

Az egyháztanács.

Pályázat.

A tiszadobi ev. ref. egyház pályázatot hirdet
az ujonnan szervezett IV-ik tanítói állomásra,
egy próba év utáni állandósítással.

Javadalmazás: 1. Kényelmes és tisztességes
lakás természetben. 2. Törzsfizetés: a) Az egy-
ház pénztárából 200 kor. b) Államsegélyből 600
kor. 3. 1/4 hold kert, vagy e helyett 16 kor.
4. Korpótlek évi 100—100 kor. ötször, az 1893.
évi XXVI-ik t.-cz. értelmében szintén az államtól.

Kötelessége a megválasztottnak a népisko-
lában a tiszántuli egyházkerület tanterve és
tankönyvei alapján azt azt osztályt vagy oszt-
ályokat vezetni, a melyikre az iskolaszék javas-
lata alapján a presbyterium lekötelezi. Köteles-
sége lesz, ha a felsőbb leány osztályok veze-
tése bízatik reá, növendékeit vasárnap délelőtt
mindig, hétköznap hetenként legalább három-
szor az istenítiszteletre vezetni.

Kántortanító betegsége esetén és a kano-
nikus órákon a templomi gyülekezet éneklésé-
nek vezetése. Az állás szeptember 1-én elfog-
lalandó.

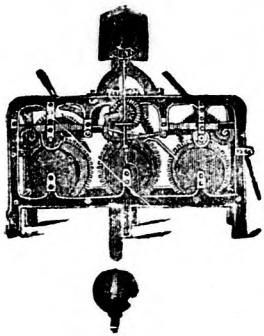
Kérvények okmányokkal augusztus 19-ig
aláírotthoz küldendők.

Tiszadob, 1906. július 24.

Tóth Lajos,
ev. ref. lelkész.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer: fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp a tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagy hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvegcse ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele fejfájását. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszer-tárában Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

Toronyórák



palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-ut

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.



Ajánlja cs. és kir. szabadal-mazott harangjait, melyek-
kel bármely más haranggal
szemben egy azon hang elő-
állításánál 3—46% suly és
ármegtakarítás éretik el.
Kitűnő jó hang és tartós-
ságaért több évi jótállás.
Legkedvezőbb fizetési fel-
tételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
= ingyen és bérmentve küldetnek. =

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

A tanév kezdetével a tankönyv- és tanszer-szükségletek beszerzésére bátrak vagyunk czégünket szives figyelmébe ajánlani.

Magyarország összes felekezeti, községi és állami iskoláiban használt

TANKÖNYVEK

és segédkönyvek állandóan raktáron vannak s így abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy becses rendelését azonnal és a legújabb kiadásban szállíthatjuk.

Czégünk országszerte kiérdemelte a nagyközönség bizalmát s ezntul is pontos, lelkiismeretes és előzékeny kiszolgálással igyekszünk e bizalmat öregbiteni.

Nagy raktárt tartunk különféle református ima- és énekeskönyvekből a legegyszerűbb kötéstől a legdiszesesebbig.

Mélyen t. vevőink kényelmére ajánlkozunk **papir, író- és rajzszerék** szállítására is.

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által engedélyezett és Magyarország legtekintélyesebb népiskoláiban használatban levő tankönyvkiadványaink teljes jegyzékét kívánatra készséggel megküldjük. — Becses megrendeléseit már most kérjük eszközölni, hogy a nagy munkatorlódás ne akadályozhassa a rendelés gyors elintézését.

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda
Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁNelsőrangú könyvkötészete és díszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, díszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.****Aranykönyvek** egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.**Kéziratok** befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.**Iskolák számára** térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók. — ár számítások a különleges munkákhoz. — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stylusban, levéltári írománytartó fedeleket.***Király balzsam** Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.**Belsőleg** gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.**Külsőleg** tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, **fog** és **fejfájásnál** pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos
Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.**Grósz Nagy Ferencz**

„Arany-egyszaru” gyógyszer-tára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerezhetők.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

A tiszántuli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

„NEUMANN M.”

cs. és kir. udvari szállító-cég.

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a cég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debrecenben járva, ne tekintsek meg azt a kitűnő hírnévnek örvendő nagy áruházat.

A kitűnő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debrecenbe jöve, ne mulasszák el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat

megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak olosóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a **Neumann M.** céget keresi fel.A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények fözött fentartani, de arra nem is volt eset, hogy **Neumann M.** áruhaza ellen panasz emeltetett volna.**Olcsóság, tartósság s csinosság tekintetében a Neumann cég** áruí versenyen felül állanak.

A tiszántuli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután figyelmökbe ajánljuk ezt a régi kitűnő hírnevű céget.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1851-ben.